

КОНСЕПСИЯИ
СИЁСАТИ ҲУҚУҚИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
БАРОИ СОЛҲОИ 2018-2028

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ ба марҳилаи нави инкишофи таърихӣ – бунёди давлати соҳибхитӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва иҷтимоӣ ворид гардид. Рушди устувори сиёсиву иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангии ҷомеа аз самаранокии сиёсати ҳуқуқии ҷумҳурӣ вобастагӣ дорад. Ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, таҳкими қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ, пешгирии ҷиноятҳои фаромиллӣ, таъмини рушди устувори иқтисодӣ ва иҷрои ҳадафҳои стратегии давлат – таъмини истиқлолияти энергетикӣ, амнияти озуқаворӣ ва раҳой аз бунбасти коммуникатсионӣ, бе таъмини волоияти қонун ва тартиботи ҳуқуқӣ ғайриимкон аст.

1. Ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳимояи манфиатҳои миллӣ, тақвияти соҳибхитӣ ва давлатдорӣ миллӣ, таҳкими идоракунии давлатӣ, ҳифзи саломатии аҳоли, рушди маориф ва илм, фарҳанг, кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ, баробарӣ ва гуногунии шаклҳои моликият, рушди соҳибкорӣ, таъмини ваҳдати миллӣ ва сулҳу суботи ҷомеа вазифаҳои якумдараҷаи сиёсати ҳуқуқии Тоҷикистони соҳибистиқлол мебошанд.
2. Сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо истифода аз чораҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, ташкилӣ, мафкуравӣ ва ҳуқуқӣ бо мақсади танзими самараноки муносибатҳои ҷамъиятӣ ва инкишофи минбаъдаи онҳо роҳандозӣ мешавад. Хусусиятҳои асосии сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро стратегияҳо, концепсияҳо, барномаҳои давлатӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва санадҳои татбиқи ҳуқуқ ташкил медиҳанд. Сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар иртибот бо самтҳои асосии сиёсати давлат амалӣ гардида, заминаи ҳуқуқии сиёсати иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва самтҳои дигари сиёсати давлати соҳибистиқлоли Тоҷикистонро ташкил медиҳад.
3. Меҳвари сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро арзиши олий будани ҳуқуқу озодиҳои инсон ва ҳифзи онҳо, гуногунандешии сиёсӣ, баробари шаклҳои гуногуни моликият, аз ҷумла моликияти хусусӣ, фаъолияти озоди иқтисодӣ ва соҳибкорӣ, рақобати озод дар иқтисодиёт ташкил медиҳанд.
4. Сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дар назар доштани арзишҳои умумибашарӣ ва манфиатҳои миллӣ, таъсири ҷаҳонишавӣ, ҳамоҳангсозӣ ва якхелакунии қонунгузори давлатҳо ва низомҳои ҳуқуқии ҷаҳонӣ, рушди муносибатҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, таъсиси иттиҳодҳои нави ҷаҳонӣ ва минтақавии байни давлатҳо, таҳдиду хатарҳои нави ҷаҳонӣ амалӣ карда мешавад. Сиёсати ҳуқуқӣ дар ҷумҳурӣ ба коҳиш додани таъсири манфии ҷаҳонишавӣ, муқовимат бо хатарҳо ва таҳдидҳои ҷаҳонӣ (терроризм, экстремизм ва дигар падидаҳои хатарзо), ҳифзи фазои иттилоотии ҷумҳурӣ аз хатарҳои иттилоотии ҷаҳони муосир равона карда мешавад.
5. Дар шароити муосири ҷаҳонишавӣ, бӯҳрони молиявӣ иқтисодӣ ва шиддат гирифтани зиддиятҳои минтақавӣ тамаддунӣ яке аз воситаҳои муҳими ҳифзи истиқлолияти давлатӣ, эъмори ҷомеаи шаҳрвандӣ, устувори давлати ҳуқуқбунёд ва ҳимояи манфиатҳои халқи Тоҷикистон, ин дуруст, бонизом ва мутобиқ ба арзишҳои башарӣ ва манфиатҳои миллӣ ба роҳ мондани сиёсати ҳуқуқии давлат мебошад.

2. ВАЗЪИ КУНУНИИ ҚОНУНГУЗОРИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

7. 9 сентябри соли 1991 халқи тоҷик соҳиби давлати комилан мустақил гардид. Бори нахуст дар таърихи давлатдорӣ тоҷикон 6 ноябри соли 1994 Конститутсияи Ҷумҳурии соҳибистиқлоли Тоҷикистон ба сифати қонуни асосии кишвар бо роҳи раъйпурсии умумихалқӣ қабул гардид. Ҳамчунин бо дар назар доштани дастовардҳои нави ҷомеа ислоҳоти конститусионӣ гузаронида шуда, марҳилаи нави тақмили сохтори конститусионӣ оғоз гардид ва он имкон дод, ки 26 сентябри соли 1999, 22 июни соли 2003 ва 22 майи соли 2016 ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйиру иловаҳо ворид шуда, мазмуну муҳтавои низоми ҳуқуқии кишвар тақмил ва асосҳои демократӣ, ҳуқуқбунёди ва дунявии он таҳким ёбад. Дар таърихи сиёсии кишвар бори нахуст парламенти думачлиса ба фаъолият шурӯъ намуд. Мақомоти иҷроия ва судӣ, инчунин сохтори иқтисодии кишвар тақмил дода шуда, эътирофи инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ ба сифати арзиши олии ва дигар андешаҳои демократӣ ба Конститутсия ворид гардиданд, ки айни замон ба шароити талаботи дохилӣ ва байналмилалӣ ҷавобгӯ мебошанд.
8. Тоҷикистон бо мақсади гузаронидани ислоҳоти ҳуқуқии мусоидаткунанда ба рушди низоми нави ҳуқуқӣ, фаъолияти ҳуқуқэҷодкуниро ба марҳилаи сифатан нав, ба монанди банақшагирии таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, самтҳои афзалиятноки тадқиқоти илмию ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳуқуқэҷодкунӣ, гузаронидани тадқиқоти илмию таҳлилий оид ба ҳолат, раванди инкишоф ва амалияи истифодаи қонунгузорӣ, гузаронидани экспертизаҳои ҳуқуқӣ ва зиддикоррупсионии лоиҳаҳои қонунҳоро ворид намуд. Дар баробари қабул гардидани шумораи зиёди санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар кишвар ва эътироф гардидани санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, инчунин дар ин давра як қатор концепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои давлатӣ дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷомеа ва давлат, аз ҷумла Стратегияи миллии рушди Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 таҳия ва қабул карда шуданд, ки ба ташаккул ва рушди минбаъдаи муносибатҳои нави иқтисодӣ ва иҷтимоии Тоҷикистон мусоидат мекунанд. Дар натиҷа корҳо оид ба таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаҳои муайян, аз ҷумла қонунгузории конститусионӣ, граждании, соҳибкорӣ, молиявӣ, бонкӣ, гумрук, андоз, ҷиноятӣ, маъмурӣ, муурофиявии граждании, муурофиявии ҷиноятӣ, муурофияи судии иқтисодӣ, истеҳсолоти иҷро ва ғайра густариш пайдо намуданд.
9. Бояд тазаккур дод, ки дигаргуниҳои бунёдии дар раванди ҷаҳонишавӣ ва бӯҳрони ҷаҳонии молиявӣ иқтисодӣ бавуқӯъомада, инчунин вусъат ёфтани ҳамкориҳои судманди Тоҷикистон бо дигар давлатҳо, иштироки фаъолонаи он дар созмонҳои гуногуни байналмилалӣ, муносибатҳои байналмилалии иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва фарҳангӣ, таъсиси субъектҳои муштараки хоҷагидорӣ бо ҷалби сармояи хориҷӣ, ки зарурати барқарор намудани иқтисодиёт пас аз таъсири бӯҳрони ҷаҳонии молиявӣ иқтисодӣ, тақмили фаъолияти давлатро дар самти ҳуқуқэҷодкунӣ ва ҳуқуқтабиқкунӣ баҳри мутобиқгардонии қонунгузории миллий ба талаботи нави рушди пешрафти ҷаҳони имрӯза, тақозо менамояд. Ҳамзамон, дар ин давра Концепсияи пешгӯии инкишофи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардид, ки дар асоси он шаш барномаи давлатӣ оид ба татбиқи Концепсияи пешгӯии инкишофи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақшаи таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти соҳаҳои гуногун барои солҳои 2012-2015 таҳия ва тасдиқ карда шуданд.
10. Дар давоми зиёда аз бисту шаш соли гузашта рукнҳои давлатдорӣ муосири Тоҷикистон хеле таҳкиму тақмил ёфтанд ва барои торафт мустаҳкам гардидани истиқлолияти воқеии кишвар мунтазам мусоидат менамоянд. Бинобар ин, ислоҳоти гузаронидашуда ба тақмили минбаъдаи демократикунонии институтҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ мусоидат намуд.
11. Аз ин рӯ, барои бапуррагӣ иҷро гардидани барномаҳои зикршуда, дар ҷунин шароит стратегияи ба мақсад мувофиқи ҳуқуқэҷодкунӣ ва татбиқи он бо дар назар доштани ҳалли вазифаҳои дарозмуҳлат дар соҳаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва дигари қонунгузорӣ бояд амалӣ карда шаванд. Вобаста ба ин, инкишофи минбаъдаи қонунгузории кишвар бояд тибқи концепсияи ягонаи сиёсати ҳуқуқӣ, ки дурнамои инкишофи онро Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд, сурат гирад.

3. ЗАРУРАТ ВА АҲАМИЯТИ ҚАБУЛИ КОНСЕПСИЯ

Зарурати қабули Концепсия аз талабот ва омилҳои зерин бармеояд:

12.

- танзими самаранокии низоми устувори сиёсии демократӣ ва институтҳои ҷомеаи шахрвандӣ дар мамлакат, таъмини ҳуқуқи ҷараёни рушди иқтисодию иҷтимоии мамлакат дар давраи гузариш ба иқтисоди бозорӣ, ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон, баланд бардоштани шуурнокии ва маърифати ҳуқуқи шахрвандон, аз ҷумла шахсони мансабдор;
- саъю кӯшиш ба натиҷанокии фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ ва устувори он. Меъёрҳои санадҳои ҳуқуқӣ, аз ҷумла қонунҳои қабулгашта на ҳама вақт самаранок амал менамоянд. Дар натиҷа ҳадафҳои дар назди онҳо ҳангоми қабул гаштанашон гузошташуда иҷро намегарданд, ки боиси ба қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ворид намудани тағйиру иловаҳои зиёд ё дар таҳрири нав қабул кардани онҳо мешаванд. Аз ин ҷо дар оянда зарурати таъмини натиҷанокии фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ ва устувори он ба миён меояд;
- пешгири ва бартараф намудани ихтилофот, номутобиқатӣ, нуқсонҳо, такроршавӣ дар қонунҳо ва хориҷ кардани меъёрҳои ҳуқуқи моҳияташонро гумкардаю камсамар. Азбаски таркиби қонунгузорӣ мураккаб ва гуногунҷабҳа мебошад, дар он муҳолифат, номутобиқатӣ ва камбудӣ ҷой дошта метавонанд. Аз ин ҷост, ки мушкилоти муҳими фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ ин бартараф намудани ихтилофу номутобиқатӣ байни қонунҳо, инчунин қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мебошад. Чунин ҳолат метавонад боиси вайрон гардидани танзими банизомдарории ҳуқуқ гардида, фаъолияти муътадили қонунҳои ҳуқуқро халалдор сохта, инчунин ба танзими самаранокии ҳуқуқӣ, вазъи қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ таъсир расонад;
- мутобиқгардонии қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон ба санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ба низоми ҳуқуқи миллӣ таносуб ва бо ҳам мутобиқ намудани онҳо яке аз масъалаҳои муҳим ба шумор меравад. Ҳалли дурусти онҳо бо таваҷҷуҳ ба робитаҳои воқеии байниҳамдигарии ҷараёни татбиқи меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ ва миллӣ муайян мегардад. Ҳаёт водор месозад, ки оид ба баъзе хусусиятҳои асосӣ ва принципҳои низоми ҳуқуқи англосаксонӣ, континенталӣ, мусулмонӣ ва Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, ки аз ҳамдигар фарқ мекунанд, дар фаъолияти қонунэҷодкунӣ кишвар эътибор дода шавад. Ҳамзамон, бе таҳлили ҳаматарафа ба тасвиб расонидани санадҳои байналмилалӣ метавонад боиси муҳолифат, номутобиқатӣ ва камбудии қонунгузорӣ гардида, дар натиҷа ба сифати қонунҳо таъсири манфӣ расонад. Зеро қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон ҳамчун низоми ҳуқуқи миллӣ дар алоқамандӣ ва зерин таъсири дигар низомҳои ҳуқуқӣ қарор дорад. Чунин раванд зарурати баҳамназдикшавии онҳо, аз ҷумла ҳамроҳгезӣ, якҷояшавӣ ва воридшавии меъёрҳои як низоми ҳуқуқиро ба меъёрҳои низомҳои ҳуқуқи дигар тақозо менамояд;
- самтҳои такмили қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон бо дар назар доштани васеъ гардидани доираи муносибатҳои ҷамъиятии моҳиятан ҳаммонанд, ки бо қонунҳо танзим меёбанд, бояд дар оянда ботадриҷ кодификатсия карда шаванд. Зеро, дар шароити аз ҳад зиёд шудани қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи зерқонунӣ барои танзими муносибатҳои ҷамъиятӣ дар баъзе соҳаҳо кодификатсия хеле муҳим мебошад. Ба чунин кодификатсия ва васеъкунӣ аз ҳоло бояд шурӯъ кард ва онро бо роҳи ботадриҷ аз нав кардани қонунгузори амалкунанда анҷом додан лозим аст. Мақсади кодификатсия кардани онҳо бартараф намудани номутобиқатӣ ва кам кардани шумораи санадҳои меъёрии ҳуқуқи ҳаммонанд мебошанд;
- такмил ва татбиқи якхелаи забон ва ислоҳоти ҳуқуқӣ. Мавриди зикр аст, ки дар баъзе ҳолатҳо дар қонунгузори амалкунанда истилоҳот бо забони тоҷикӣ номуайян, гуногунмаъно ва тарзе истифода шудаанд, ки мазмуни меъёрии онро коста менамоянд. Забони қонун яке аз пояҳои асосии баланд бардоштани сифат ва мазмуни он мебошад. Аз ин рӯ, яке аз самтҳои афзалиятнокии такмили фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ масъалаи эҷод ва истифодаи калимаҳои истилоҳоти дурусти ҳуқуқи тоҷикӣ дар қонунгузорӣ мебошад. Ҳангоми истифодаи ин ё он истилоҳот дар қонунгузори амалкунанда на танҳо ба содда ва равои фаҳмо будани он, балки

ба доираи фарогирии мазмуну мафҳуми муайян эътибор додан зарур аст, то ки шарҳи гуногуни меъёрҳо истисно гардида, татбиқи яххелаи онҳо таъмин карда шавад. Аз ин рӯ, зарурате ба миён меояд, ки дар оянда фарҳанги истилоҳоти ҳуқуқии Тоҷикистон таҳия гардад;

- татбиқи пурраи талаботи меъёрҳои ҳуқуқ дар амал. Самаранокии сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз амалисозӣ ва татбиқи меъёрҳои Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар амал вобастагӣ дорад. Татбиқи ҳуқуқ яке аз самтҳои сиёсати ҳуқуқии кишвар буда, бо мақсади тақмили фаъолияти мақомоти ҳуқуқтатбиқкунанда, ҳамчунин таъмини сифати мазмуни санадҳои татбиқи ҳуқуқ ва механизми амалӣ гардидани онҳо анҷом дода мешавад. Самаранокии сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи татбиқи ҳуқуқ аз ҳисси масъулият, омодагии касбӣ, ватандӯстӣ, худшиносии миллӣ, сатҳи баланди шуури ҳуқуқии касбии кормандони мақомоти татбиқи ҳуқуқ вобастагӣ дорад.

4. САМТҲОИ АСОСИИ РУШДИ ҲУҚУҚИ МИЛЛӢ

Қабули Конститутсияи даврони соҳибистиклолии кишвар 6 ноябри соли 1994 ҳамчун ҳуҷҷати дорой эътибори олии ҳуқуқӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро давлати соҳибхтиёр, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва иҷтимоӣ эълон намуд ва самтҳои нави рушди ҷомеаро муайян кард. Арзиши олий эътироф намудани инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ, инкишофи ҳаёти ҷамъиятӣ дар асоси гуногунандешии сиёсӣ, ҷонибдорӣ аз принсипи таҷзияи ҳокимияти давлатӣ, кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ ва соҳибкорӣ, инчунин эътирофи гуногуншаклии моликият, махсусан моликияти хусусӣ аз ҷумлаи пешравиҳо мебошанд, ки заминаи рушди сифатан нави давлат ва ҷомеа гардиданд.

14. Бо вучуди пешравиҳо дар самти сохтори конститутсионии кишвар, вазъи ҳуқуқии инсон ва шаҳрванд, ташаккул ва фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар шароити имрӯза низоми конститутсионии кишвар ба тақмил ниёз дорад, ки инҳоро пешбинӣ менамояд:
- татбиқи бевоситаи меъёрҳои ҳуқуқии конститутсионӣ;
 - таҳкими асосҳои сохтори конститутсионии кишвар;
 - инкишофи кафолатҳои ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд;

- тақмили идоракунии давлатӣ бо таваҷҷуҳ ба инкишофи муносибатҳои ҷамъиятӣ.

15. Ҳуқуқи маъмурӣ ҳамчун ҷузъи таркибии низоми ҳуқуқи миллӣ дар таҳким ва устувории пояҳои дастгоҳи давлатӣ нақши асосӣ дорад. Ҳуқуқи маъмурӣ муносибатҳои марбут ба идоракунии давлатиро танзим намуда, дар худ падидаҳо ва зерсоҳаҳои муайянро дар бар мегирад, ки зарурат ба рушд додани онҳо ба миён омадааст. Рушди ҳуқуқи маъмурӣ ислоҳоти маъмуриро дар кишвар ба миён меорад. Ислоҳоти маъмурӣ ба амалигардонии ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар сатҳи идоракунии давлатӣ ва соҳаҳои иқтисоди миллӣ, устувории ташкил ва самаранокии фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия, рушди хизмати давлатӣ, таъмини мукаммали қонуният ва интизом дар идоракунии давлатӣ ва тақмили муносибаҳои маъмурӣ мусоидат менамояд.
16. Дар шароити муосир муносибатҳои ҳуқуқи маъмурӣ, махсусан идоракунии давлатӣ рушд ёфта истодаанд. Фаъолияти амалии мақомоти ҳокимияти иҷроия нишон медиҳад, ки устуворӣ дар раванди баамалбарории идоракунии давлатӣ дар сатҳи муайян дида мешавад. Новобаста аз ин, фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия ва ҳуди идоракунии давлатӣ имрӯз ба тақмил ниёз дорад. Якҷанд омилҳои мавҷуданд, ки зарурати тақмили масъалаҳои зикргардидаро ба миён меоваранд:
- амалигардонии ҳамҷонибаи функцияҳои идоракунии давлатӣ;
 - рушди асосҳои ҳуқуқии ташкил ва фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия;
 - тақмили вазъи ҳуқуқи маъмурии иштирокчиёни муносибатҳои ҳуқуқи маъмурӣ;
 - рушди муносибаҳои маъмурӣ;
 - таъмини босуботи қонуният ва интизом дар идоракунии давлатӣ.
17. Дар даврони Истиқлолияти давлатӣ бо мукамал шудани қонунгузории молиявӣ фаъолияти молиявии давлат ҳамчун бахши таркибии муҳим ва зарурии низоми сиёсати иҷтимоии давлат

қарор гирифта, васоит ва тарзу усулҳои гуногуне ба кор бурда шуд, ки онҳо ба қоғоз додани нобаробарии иҷтимоӣ рағна қарда шудаанд. Ба монанди тағйироти иҷтимоӣ, ки дар муносибатҳои ҳуқуқии соҳибқорӣ (додани имтиёзҳои андоз, қарзҳои дарозмуддат, имтиёзнок ва ғайра), таъсиррасонии давлатӣ ба муносибатҳои меҳнатӣ (муҳофизати меҳнат, қорӣ шудани меъёрҳои имтиёзнок нисбати занон, қавонон ва ғайра), таъмин қардани дастрасии умум ба хизматрасониҳои муҳимтарин (суғуртаи иҷтимоӣ, муроҷиати роғғони қорманд оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ба судҳо ва ғайра), қамтар қардани нобаробарии молумулқӣ аз ҳисоби маблағҳои давлат (додани қрантҳои ҳуқуматӣ, қарзҳои имтиёзнок барои сохтмони манзил) ва дигар қорабиниҳои иҷтимоӣ инъикос ёфтаанд.

18. Дар баробари мавҷудияти дастовардҳои зикршуда дар соҳаи ҳуқуқӣ молия як қатор мушкилот қой дорад, ки барои ҳалли онҳо анҷом додани қунин қорҳо мувофиқӣ мақсад аст:

- бо дар назар доштани иқтисодии молиявӣ ва сарқашмаҳои воқеии молиявии мавҷуда тибқи қонунгузори таҳия намудани барномаҳои мақсаднок;
- тақмили низоми назорати молиявии давлатӣ, аз қумла аудити дохилӣ ва беруна;
- қорӣ намудани низоми самараноки мониторинги молиявӣ дар соҳаҳои тандурустӣ ва маориф;
- таҳияи низоми қалб ва истифодаи дороиҳои ғайридавлатӣ (ташкилотӣ ва молиявӣ) дар раванди ҳифзи иҷтимоӣ;
- тақмили механизми дастгирии молиявии баҳши ҳусусӣ;
- инқишофи бозори аввалияи қарздиҳӣ барои манзил, аз қумла тавассути қорӣ намудани стандартҳои қарздиҳӣ барои манзил;
- тезонидани раванди пешниҳоди ҳисоботи молиявии электронӣ аз қониби субъектони хоҷагидорӣ;
- тақмили қонунгузори соҳаи молиявӣ бо дар назар доштани ташаққули рушди иҷтимоӣ иқтисодии давлат ва тақрибаи пешқадами қаҳонӣ;
- мусоидат ба ташаққули мақсадноки пасандозҳо аз тарафи аҳолӣ бо мақсади хариди манзил, аз қумла бо ёрии кооперативҳои сохтмонӣ ва амонатгузори.

19. Андоз яке аз нишонаҳои давлатдорӣ буда, ифодағари сиёсати мустақилона дар баҳши молия мебошад ва маҳз ба туфайли маблағҳои қамъовардаи андоз давлат мавқеву қувваи иқтисодиро соҳиб мегардад. Дар низоми ҳуқуқии Тоҷикистон рушди қонунгузори андоз боиси он гардид, ки давлат аз он ба сифати воситаи ҳуқуқӣ қихати таъсиррасонӣ ба иқтисодиёти бозорӣ қамқун фишанги муҳими механизми танзими давлатии иқтисодиёт истифода намуда, бучети давлатиро ғанӣ гардонид.

20. Дар соҳаи ҳуқуқӣ андоз як қатор мушкилот қой дорад, ки барои ҳалли онҳо анҷом додани қорҳои зерин мувофиқӣ мақсад аст:

- сиёсати ҳуқуқии андози Қумҳурии Тоҷикистон на ба нигоҳ доштани сатҳи баланди меъёри андоз, балки пеш аз қама ба қавасмандгардонии соҳибқорон, афзоиши шумораи субъектони андозсупоранда, афзоиши истеҳсолот ва бо қамин зиёд гардонидани даромади бучети давлатӣ рағна қарда шавад;
- бо дар назар доштани сатҳи баланди қамғироии иқтисодиёти кишвар ба савдои байналмилалӣ қихати рақобатпазирӣ дар қалби сармоя, баробар қардани сатҳи андозбандӣ бо сатҳи андози шарикони асосии иқтисодиву тиқоратӣ ва давлатҳои қамсоя;
- тақмили маъмуриқунонии андоз бо мақсади баланд бардоштани сатҳи қамъоварӣ, қоғоз додани фишори маъмури ба андозсупорандағони бомасъулият, баланд бардоштани дарақаи шаффофияти маблағҳои андоз ва таҳия намудани механизми пешғуии низоми андоз;
- пешниҳод намудани имтиёз барои истеҳсолқунандағон ва содиротқунандағони молу маҳсулоти ватанӣ бо мақсади суръат баҳшидан ба раванди саноатиқунонӣ, рушди истеҳсолот ва содироти мол;

- бо дар назар доштани талаботи моддаи 13 Қонституқсияи Қумҳурии Тоҷикистон, ки тибқи он қамин, сарватҳои зеризаминӣ, об, фазои қавой, олами набототу қайвонот ва дигар боигарии табиӣ молиқияти истисноии давлат мебошанд ва давлат истифодаи самараноки онҳоро ба манфиати ҳалқ қафолат медиҳад, аз нав тақдиди назар намудани меъёри андоз барои захираҳои табиӣ;

- бо дар назар доштани таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ таҳия ва ҷорӣ намудани роҳҳои муосири андозгирӣ тавассути технологияҳои иттилоотӣ;
 - ворид намудани тағйирот ба қонунгузорию андоз бо мақсади ташаккули низоми нави сармоягузорӣ аз ҳисоби паст кардани меъёри андозҳо ва ҳаҷми ҷаримаҳо;
 - ба таъмини иҷроии ҳадафҳои макроиқтисодии давлат, аз ҷумла Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 равона кардани сиёсати ҳуқуқии андози Ҷумҳурии Тоҷикистон.
21. Иштироғоти байни санадҳои меъёрии ҳуқуқии гумрукӣ, норасоӣҳо дар қонунгузорию гумрук, воридшавии молҳои пастсифат ба бозори дохилӣ, ҷавобгӯ набудани маҳсулоти миллии ба сифат ва талаботи бозори ҷаҳонӣ, хатар ва таҳдидҳои сиёсии иқтисодӣ ба бозори дохилӣ ва иқтисодӣ миллии, дуруст роҳандозӣ нагаштани ҷамоҳангсозӣ ва якхелакунии қонунгузорию гумрук бо қонунгузорию кишварҳои узви созмонҳои байналмилалӣ минтақавӣ, рушди қочоқи маводи муҳаддир дар ҷаҳон, ноустувории иқтисодӣ миллии, муҳити носолими рақобат дар соҳаи фаъолияти иқтисодӣ хориҷӣ ба самаранокии сиёсати ҳуқуқии гумрукии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсири манфӣ мерасонад.
22. Аз ин нигоҳ бо мақсади тақмили қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ зарурати анҷом додани чунин корҳо пеш меояд:
- тақмил додани Кодекси гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таваҷҷуҳ ба рушди муносибатҳои ҷамъиятӣ дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ;
 - таъмини ҷамоҳангсозӣ ва якхелакунии қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фаъолияти гумрукӣ бо талаботи Созмони Умумиҷаҳонии Савдо, Созмони Умумиҷаҳонии Гумрук, давлатҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил ва дигар созмонҳои ҷаҳонӣ байналмилалӣ молиявӣ иқтисодӣ;
 - баланд бардоштани сифати танзими гумрукӣ ҷиҳати фароҳам овардани шароит барои ҷалби сармоягузорӣ ба иқтисодӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, воридшавии даромадҳо ба буҷети давлатӣ, ҳимояи молистеҳсолкунандагонии ватанӣ, муҳофизати объектҳои моликияти зеҳнӣ ва дастгирии фаъолияти савдои хориҷӣ;
 - тақмили фаъолияти маъмурияти гумрукӣ, аз ҷумла рушди низоми идоракунии таваккал дар асоси амалисозии расмиёти гумрукӣ тибқи меъёрҳои байналмилалӣ;
 - таҳкими ҳамкорӣ бо кишварҳои хориҷӣ, созмонҳои байналмилалӣ минтақавӣ дар бахши фаъолияти гумрукӣ, муқовимат бо ҳуқуқвайронкунииҳо гумрукӣ ва андешидани тадбирҳо дар бахши таъмини амнияти иқтисодӣ, экологӣ, биологӣ, санитарии эпидемиологӣ, иттилоотӣ, радиатсионӣ ва дигарҳо;
- рушди эълумиякунии электронии гумрукӣ ва хизматрасониҳои гумрукӣ, тезонидани раванди ташкили равзанаи ягонаи гумрукӣ, аз ҷумла соддагардонӣ ва мутамарказонии пардохтҳои гумрукӣ;
 - соддагардонии расмиёти гумрукӣ тибқи санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ эътирофнамудаи Тоҷикистон;
 - тақвияти ҳамкорию мақомоти гумрук бо дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар самти фаъолияти ҳуқуқмуҳофизавӣ;
 - пӯрзур намудани фаъолияти мақомоти гумрук дар самти мубориза бо қочоқ;
 - андешидани тадбирҳо дар бахши бартараф намудани ҳама гуна хатару таҳдидҳо ба олами ҳайвоноту наботот, роҳандозии василаи ҳифз ва пешгирии воридоту содироти ғайриқонунии онҳо;
 - андешидани тадбирҳо дар бахши ҳифзи сиҳатии аҳоли аз воридшавии ҳама гуна маҳсулоти хӯроқворӣ, доруворӣ, биологӣ ва маҳсулоти дигаре, ки ба саломатии инсон зарароваранд, аз ҷумла организмҳои аз ҷиҳати генетикӣ тағйирдодашуда.
23. Сиёсати ҳуқуқии бонкӣ яке аз ҷузъи таркибии сиёсати молиявӣ давлатӣ ба ҳисоб рафта, дар асоси қонунҳо, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва маҷмӯи барномаҳои давлатии дахлдор ба амал бароварда мешавад.
24. Дар соҳаи фаъолияти бонкӣ як қатор мушкилот ҷой дорад, ки барои ҳалли онҳо анҷом додани корҳои зерин мувофиқи мақсад мебошад:

- ба рушди муносибатҳои ҷамъияти ва талаботи ҷомеа мутобиқ гардонидани қонунгузори амалкунанда;
- дар ҷараёни мураттабсозии қонунгузори истифодаи таҷрибаи пешрафтаи бонкдории давлатҳои тараққиқарда;
- паст намудани фоизи қарзҳои пешниҳодшаванда ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ;
- пешниҳод намудани қарзҳои имтиёзнок барои намоёндогони соҳибкории хурду миёна;
- мукамал намудани раванди назорати бонкӣ, ки ба мониторинги устувории молиявии бонкҳо асос меёбад;
- андешидани чораҳои бетаъхир барои баргарафсозии монеаҳо дар фаъолияти бонкҳо;
- мураттабсозии санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи муносибатҳои бонкӣ дар доираи санади ягона – Кодекси бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

25. Дар замони муосир қонунгузори ҷиноятӣ ба сифати яке аз воситаҳои муҳими танзимсозандаи муносибатҳои ҷамъияти баромад намуда, манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлатро аз таҷовузҳои ҷинояткорона ҳифз менамояд. Ҷаҳонишавӣ, ба вуқӯъ омадани шаклҳои нави ҷинояткорӣ, аз қабилӣ терроризм, экстремизм, коррупсия, гардиши ғайриқонунии маводи нашъаовар ва киберҷиноятҳо аз давлат талаб менамояд, ки қонунгузори ҷиноятиро давра ба давра такмил диҳад.

26. Таъмини самаранокии сиёсати ҳуқуқии ҷиноятӣ аз ҳалли мушкилиҳои зерини қонунгузори ҷиноятӣ вобастагӣ дорад:

- мутобиқ намудани меъёрҳои қонунгузори ҷиноятӣ ба талаботи санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ эътирофнамудаи Тоҷикистон;
- инсондӯстона (гуманизатсия) гардонидани қонунгузори ҷиноятӣ нисбат ба субъектони муайян, пеш аз ҳама, шахсони содирнамудаи ҷиноятҳои дараҷаи начандон вазнин ва (ё) дараҷаи миёна, занони ҳомила ва заноне, ки кӯдакони ноболиғи то 8 - сола доранд, ноболиғон, маъҷубон ва нафақахӯрон;
- барҳам додани ҷавобгарии ҷиноятӣ (декриминализатсия) барои баъзе аз кирдорҳои ҷиноятӣ бо дар назар доштани хусусият ва дараҷаи ба ҷамъият хавфнокӣ онҳо тавассути хорич намуданашон аз Кодекси ҷиноятӣ ва муқаррар намудани ҷавобгарӣ дар Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ;
- тақвияти афзалиятнокии Кодекси ҷиноятӣ нисбат ба қонунҳои пешбиникундаи мубориза бар зидди ҷиноятҳои алоҳида (масалан, оид ба муқовимат бо савдои одам, терроризм, экстремизм, коррупсия, ҷиноятҳои муташаккил, қонунигардонии даромадҳои бо роҳи ҷиноят ба дастовардашуда) дар фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ;
- таҷдиди назар намудани санксияҳои моддаҳои алоҳидаи қисми махсуси Кодекси ҷиноятӣ чиҳати васеъ намудани ҷазоҳои алтернативии ба маҳрум сохтан аз озодӣ алоқаманд набуда;
- такмил ва таҷдиди назар намудани низоми ҷазои ҷиноятӣ бо дар назар доштани татбиқ нашудани ҷазоҳои ҷиноятӣ дар шакли маҳдуд кардани озодӣ ва нигоҳ доштан дар қисми ҷарбии интизомӣ;
- таҳияи меъёрҳои ягонаи мушаххас барои муайян намудани намудҳо ва ҳадди ҷазо зимни ифодаи санксияҳои моддаҳои қисми махсуси Кодекси ҷиноятӣ.

27. Масъалаи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ дар маҷмӯъ ба вазъи умумии ҷинояткорӣ дар кишвар, бахусус ба сифат ва дараҷаи ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон таъсири калон мерасонад. Дар ин замина, масъалаҳои ташкили системаи самараноки иҷрои ҷазои ҷиноятӣ ва ба ҳаёти иҷтимоӣ мутобиқшавии воқеии шахсони озодшуда аз ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ аҳамияти муҳим доранд.

28. Новобаста аз ҷой доштани дастовардҳои муайян дар соҳаи сиёсати иҷрои ҷазои ҷиноятӣ дар Тоҷикистон боз як қатор мушкилоти ҳалношуда дар ин самт то ҳол боқӣ мемонад. Аз ҷумла, ташкили системаи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ такмили минбаъда талаб намуда, тарбия ва ислоҳ намудани шахсони маҳкумшуда дар муассисаҳои ислоҳӣ, мутобиқгардонии иҷтимоии онҳо баъди озод шудан аз ҷойҳои маҳрум сохтан аз озодӣ масъалаҳои ҳалталаби замони муосир мебошанд.

29. Чиҳати ҳалли мушкилоти вобаста ба қонунгузори иҷрои ҷазои ҷиноятӣ инҳо заруранд:

- баланд бардоштани самаранокии ҷазои маҳрум сохтан аз озодӣ тавассути татбиқи дурусти усулҳои педагогӣ-психологӣ тарбияи маҳкумшудагон. Бо дар назар доштани он, ки ҷазои маҳрум сохтан аз озодӣ ҳамчун намуди асосии татбиқшавандаи ҷазо боқӣ мемонад, минбаъд бояд мазмун, шакл ва методҳои таъсиррасонии ислоҳӣ-тарбиявии маҳкумшудагон дар асоси принсипи фардисозии иҷроӣ ҷазо такмил дода шавад;
 - беҳтар намудани сифати хизматрасонии тиббӣ чиҳати пешгирии бемориҳои сироятӣ дар байни маҳкумшудагон;
 - васеъ намудани имкониятҳои ҳуқуқии татбиқи ҷазоҳое, ки ба маҳрум сохтан аз озодӣ алоқаманд нестанд. Бо дар назар доштани шароити имкониятҳои давлат зарур аст, ки иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ дар баробари ба қонунгузорию ҷиноятӣ, муҳофизатӣ ҷиноятӣ ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ мутобиқат намудан, такмил дода шаванд;
 - такмили қонунгузорӣ оид ба фароҳам овардани шароит чиҳати ба меҳнат ҷалб намудани маҳкумшудагон вобаста ба намуди муассисаи ислоҳӣ, такмил додани фаъолияти истеҳсолӣ-хоҷағӣ дар доираи низоми иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ ва баланд бардоштани самаранокии иқтисодии меҳнати маҳкумшудагон;
 - пешгирии шиканча ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ва таҳқиққунандаи шаъну эътибор бо роҳи пешбурди корҳои фаҳмондадиҳӣ, насби овезаҳо ва дигар воситаҳои иттилоотӣ дар байни кормандони системаи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ ва маҳкумшудагон;
 - коркарди шаклу усулҳои нави ташкили қонуни фаъолияти маҳкумшудагон, ки ба нигоҳ доштани солимии руҳӣ ва ҷисмонии онҳо, инкишоф додани шаклҳои гуногуни худидоракунии дар байни маҳкумшудагон ва такмил додани ҷараёни сафедшавии онҳо;
 - такмили низоми ба таълими миёнаи умумӣ ва миёнаи касбӣ фаро гирифтани маҳкумшудагон;
- баланд бардоштани самаранокии қонунгузорию истеҳсолоти иҷро.
30. Оқилона ва самаранок истифода бурдани захираҳои табиӣ, ҳифзи муҳити зист аз ҷумлаи мубрамтарин вазифаҳои ҷомеа маҳсуб мешаванд. Ҳалли мусбати ин масъалаҳо, дар соҳа дар навбати худ ҳамон вақт имконпазир мегардад, ки агар муносибати инсоният бо табиат ва сарватҳои табиӣ бо қонунҳо муайян гашта, идора карда шавад. Муносибати инсон бо муҳити зист як соҳаи таркибӣ ва ҷудонопазири низоми муносибатҳои ҷамъиятӣ мебошад, аз ин рӯ, бояд мисли дигар соҳаҳо тавассути меъёрҳои ҳуқуқӣ танзим ёбад.
31. Дар замони имрӯза рушди бемайлоии иқтисодӣ ҷаҳонӣ, илму техника, соҳаи саноату кишоварзӣ боиси афзудани партовҳо ва дигар омилҳои таъсиррасонии инсон ба муҳити зист мешавад, ки ба ташаккул ва инкишофи соҳаи ҳуқуқи экологӣ мусоидат менамояд. Дар самти мазкур як қатор мушкилоти зерин мавҷуд аст, ки барои ҳалли онҳо зарур аст:
- таҳлили вазъи идоракунии партовҳо дар Тоҷикистон нишон медиҳад, ки дар ҳамаи самтҳои идоракунии партовҳо ислоҳоти кулӣ зарур аст. Заминаи қонунгузорию ҷорӣ ҷумҳурӣ номукамал буда, аз ҷумла бо муқаррарот оид ба истифодабарии маҷмуъавии тамоми механизмҳои идоракунии партовҳо ва нигоҳ доштани захираҳо мустаҳкам нагардидааст;
 - такмили қонунгузорию экологӣ, маҳсусан дар самти ҳифзи муҳити зист ва таъмини аҳолӣ бо оби тозаи ошомиданӣ. Бинобар ин, зарур аст, ки чиҳати болоравии маърифати ҳуқуқӣ ва экологии шаҳрвандон ҷараёнҳои фаҳмондадиҳиву тарғиботӣ ба таври васеъ амалӣ гардида, дар мавриди зарурат ҷавобгарии ҳуқуқӣ пурзӯр карда шавад;
 - мураттабсозии санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимқунандаи ҳифзи муҳити зист дар доираи санади ягона – Кодекси экологии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Азбаски муносибатҳо вобаста ба ҳифзи муҳити зист мураккаб ва гуногунтаркиб мебошанд, қонунгузорию экологӣ аз меъёрҳои соҳаҳои гуногун иборат буда, мувофиқан муносибатҳои гуногунро танзим мекарданд. Таҷдиди назар ба қонунгузорию соҳаи экологӣ имрӯз ногузир буда, амалишавии тезтари он барои пешрафти иқтисодӣ кишвар ва мустаҳкамгардии сиёсати ҳифзи муҳити зисти кишвар аҳамияти калон дорад.
 - такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти пешбурди кадастри давлатии объектҳои ҳифзи муҳити зист, мониторинги давлатии экологӣ, назорати давлатии экологӣ, аудити экологӣ ва экспертизаи экологӣ;

- таҳкими заминаҳои ҳуқуқии ҳифз ва истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ бо мақсади рушди минбаъдаи иқтисодию иҷтимоӣ;
 - дар доираи қонунгузори амалкунанда такмил додани усулҳои идоракунии ҳифзи муҳити зист, пурзӯр намудани фаъолияти милитсияи экологӣ, назорати прокурорӣ ва назорати давлатии истифода ва ҳифзи муҳити зист;
 - ташаккули заминаи меъёрии ҳуқуқии арзёбии таъсиррасонӣ ба муҳити зист ва арзёбии стратегияи экологӣ бо мақсади ҳавасмандгардонии аҳоли ва субъектҳои хоҷагидорӣ ба ҳифзи муҳити зист ва ҷорӣ намудани принципҳои «иқтисодиёти сабз»;
 - такмил додани Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади танзими муносибатҳо оид ба истифодаи оқилона ва ҳифзи захираҳои об ва татбиқи ҳадафҳои стратегияи рушди устувор;
 - диверсификатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ, ҷорӣ намудани навоариҳо бо дар назар доштани таъсири камтарин ба муҳити зист ва сифати заминҳо, таҳияи чорабиниҳо оид ба иваз намудани моддаҳои кимиёвӣ то андозае хатарнок ба фойданокии имконпазир.
32. Замин яке аз ҷузъҳои асосии табиат буда, сарвати муҳими ҷамъияту давлат мебошад. Асоси иқтисодиёти тамоми давлатҳоро замин ва сарватҳои он ташкил медиҳад. Дуруст истифода набурдани замин як қатор мушкилотро дар ҷомеа ба миён меорад, аз қабili мушкилоти иҷтимоӣ, иқтисодӣ, экологӣ, ҳуқуқӣ ва сиёсӣ. Мубрам будани масъалаҳои ҳуқуқии замин инчунин дар он зоҳир мегардад, ки ҳама вақт бояд дар назар дошт, ки замин на танҳо боигарии табиат, сарчашмаи ҳаёт, балки захираи табиат ва пеш аз ҳама объекти моликият низ мебошад, ки истифодаи самараноки он бояд ба таври дуруст ба роҳ монда шавад.
33. Тибқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон замин моликияти истисноии давлат мебошад ва давлат истифодаи самараноки онро ба манфиати халқ кафолат медиҳад. Бо мақсади танзими раванди тақсими замин дар маҳалҳо, истифодаи самараноки он, беҳдошти ҳолати мелиоративӣ ва ҳосилҳезгардонии замин, пешгирии омилҳои муомилоти ғайриқонунии замин, тартиби амалигардонии чорабиниҳои заминсозӣ, ташкили заминистифодабарии нав ва мавҷуда қонунгузори соҳаи замин аз мониторинги ҳуқуқӣ гузаронида шуда, санади меъёрии ҳуқуқии ягонаи муқаммал - Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳрири нав қабул карда шавад. Дар маҷмӯъ таҷрибаи заминистифодабарии кишвар ифодаи он аст, ки номуқаммалии қонунгузори замин инкишофи муътадили ин муносибатҳоро бозмедорад.
34. Беҳтар намудани танзими ҳуқуқии муносибатҳои заминистифодабарӣ ва ҳалли мушкилоти дар ин самт ҷойдошта анҷом додани корҳои зеринро талаб менамояд:
- таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо дар назар доштани ҳадафҳои нави сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи истифодаи замин ва самтҳои танзими ҳуқуқии муносибатҳои вобаста ба замин;
 - такмили қонунгузорӣ дар самти баҳои замин ва муайян намудани арзиши воқеии қитъаи замин бо мақсади дуруст муайян намудани андоз аз қитъаи замин, иҷорапулӣ, арзиши бозории ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ва дигар пардохтҳо ба қитъаи замин;
 - такмили қонунгузорӣ дар самти бақайдгирии давлатии ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ва ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ин ҳуқуқ, оид ба ҳалли баҳсҳои замин, ҳифзи ҳуқуқ ба ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ва асосҳои қатъгардии ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин;
 - такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти ҳифзи замин, заминсозӣ, кадастри давлатии замин ва мониторинги замин;
 - мушаххас намудани талаботи қонунгузорӣ дар самти тартиби ҷудо ва муайян намудани саҳми ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин;
 - муайян намудани механизми дар амал татбиқ намудани бозори ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин.
35. Яке аз афзалиятҳои сиёсати ҳуқуқии кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон ин бунёди давлати индустриаливу аграрӣ мебошад. Дар шароити имрӯза сиёсати давлатӣ оид ба таъмини амнияти озуқаворӣ инкишофи соҳаи кишоварзӣ на ба истеҳсолоти ашёи хом, балки истеҳсоли маҳсулоти ниҳоие, ки бевосита ба истеъмолкунандагон пешкаш карда мешавад, содироти маҳсулоти кишоварзӣ, вусъат ва инкишофи боғдорӣ, чорводорӣ, занбӯрпарварӣ, моҳипарварӣ, вусъат

додани истеҳсолоти пахта ва дигарҳо равона гардидааст. Чунин талабот истеҳсоли на танҳо маҳсулоти кишоварзӣ, балки саноати коркарди маҳсулоти кишоварзиро низ тақозо менамояд.

36. Қонунгузори кишоварзиро дар самтҳои зерин такмил додан зарур аст:

- такмил додани қонунгузори кишоварзӣ бо мақсади таъмини бозори дохилӣ бо маводи озуқаворӣ, таъмини саноати коркарди ашёи хом, инчунин баланд бардоштани иқтидори содиротии кишвар;

- ташаккули низоми идоракунии захираҳои замин ва об дар асоси тақсимоли одилона ва устувори онҳо барои парвариши зироатҳои кишоварзӣ;
 - бо мақсади беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо, азхудкунии заминҳои нави обёришаванда ва барқарорсозии заминҳои аз гардиши кишоварзӣ берун монда таҳия ва қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мелиоратсияи заминҳо»;
 - такмили қонунгузори байторӣ дар самти хизматрасонӣ, фаъолияти байтории хусусӣ ва ғайра;
 - такмили қонунгузорӣ дар самти ҳосилхезгардонии заминҳои таъиноти кишоварзӣ бо мақсади вусъат додани рушди истеҳсолоти хоҷагӣҳои кишоварзӣ, баланд бардоштани ҳосилнокии заминҳои таъиноти кишоварзӣ;
 - ташаккул ва рушди судманди низоми суғурта дар соҳаи кишоварзӣ яке аз вазифаҳои асосӣ ба ҳисоб рафта, таҳия ва қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи кишоварзӣ»-ро тақозо менамояд, ки он барои ширкатҳои суғуртавии ватанӣ ва хориҷӣ шартҳои нисбатан ҷолибро фароҳам оварда, имкон медиҳад, ки барои сармоягузори бахши кишоварзӣ шароити зарурӣ таъмин карда шавад;
 - барои таъмини ҳуқуқи рушди инфрасохтори бозорӣ ва танзими бозори озуқаворӣ қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи харид ва захираи маҳсулоти кишоварзӣ, ашёи хом ва озуқаворӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ», ҳамзамон танзими ҳуқуқи фаъолияти ташкилотҳои худтанзимшавандаи бахши кишоварзӣ (иттиҳод ва ассотсиатсияҳои соҳавии молистеҳсолкунандагони кишоварзӣ) мувофиқи мақсад аст;
 - мукамал гардонидани қонунгузорӣ дар бахши дастгирии давлатии соҳаҳои комплекси агросаноатӣ;
 - рушди таъминоти техникаи кишоварзӣ бо истифода аз лизинги молиявӣ ва агротехникӣ.
37. Бо таваҷҷуҳ ба аҳамияти муҳим доштани соҳаи энергетика дар сиёсати давлатии Тоҷикистон зарурати танзими мушаххаси ҳуқуқи масъалаҳои вобаста ба рушди ин соҳа ба миён меояд. Дар ин соҳаи муҳими стратегӣ баргараф намудани мушкилоту камбудҳои мавҷудаи ҳуқуқӣ, инчунин андешидани тадбирҳо доир ба истифодаи оқилонаву сарфакорона аз захираву имкониятҳои энергетикӣ кишвар, дуруст ба роҳ мондани истифодаи ҳарчи пурра ва самарабахши иқтидорҳои иншооти мавҷудаи энергетикӣ, андешидани тадбирҳо барои таъмини истиқлолияти энергетикӣ кишвар дар навбати аввал меистад.

38. Бо мақсади ҳалли мушкилоти мавҷуда анҷом додани чунин корҳо мувофиқи мақсад аст:

- таҳлил ва омӯзиши заминаҳои ҳуқуқи сохтмон, истифода ва азнавсозии силсилаи неругоҳҳои барқӣ дар дарёҳои кишвар бо дар назар доштани зиёд гардидани талабот ба «энергияи сабз»;
- тақвият додани заминаҳои ҳуқуқӣ чиҳати пурра истифода бурдани имкониятҳои мавҷуда, аз ҷумла бо роҳи фароҳам овардани шароити мусоиди иқтисодӣ барои ҷалби сармоягузори дохилӣ дар самти сохтмони неругоҳҳои хурду миёна, истеҳсол, истифода ва фурӯши неруи барқ;
- тақвият додани рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ дар самти интиқол ва фурӯши неруи барқ дар заминаи санадҳои ҳуқуқи байналмилалӣ;
- бо таваҷҷуҳ ба аҳамияти стратегӣ доштани соҳаи энергетика ва бо мақсади таъмини истифодаи он ба манфиати аҳолии кишвар нигоҳ доштани монополияи давлат дар ин соҳа ва таҳкими асосҳои ҳуқуқӣ дар ин самт;
- мукамал намудани асосҳои қонунгузорӣ барои механизми идоракунии истифодаи захираҳои энергетикӣ ва ҳифзи муҳити зист ғангоми амалинамоии фаъолияти энергетикӣ;
- танзими нахрузори имтиёзноки истифодаи неруи барқ ба аҳолии кишвар бо дар назар доштани манбаи асосии тавлиди неруи барқ будани об, ки он тибқи Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон моликияти истисноии давлат буда, давлат истифодабарии самараноки онро ба манфиати халқ кафолат додааст.

39. Бо рушди мавқеи инсон дар ҳама соҳаҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, талабот ба танзими ҳуқуқи граждани зиёд мегардад. Дар ин чода Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши марказӣ дошта, танзими муносибатҳои молумулкӣ ва ғайримолумулкӣ ба худмухторӣ ва баробарӣ асосёфтаи иштирокчиёни онро анҷом медиҳад. Баҳри амалӣ намудани ҳадафҳои асосии Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 зарур аст, ки дар заминаи дастовардҳои илми ҳуқуқи граждани ва хусусияти миллии касб намудани сиёсати ҳуқуқии граждани бояд қонунгузори граждани такмил дода шавад. Барои ин зарур аст, ки ин корҳо анҷом дода шаванд:

- танзими ҳуқуқии муносибатҳои граждани бо дар назар доштани роҳ надодан ба гуногунии мавзӯи танзими ҳуқуқи граждани бо мавзӯҳои соҳаҳои дигари ҳуқуқи хусусӣ, бахусус дар чараёни мураттабозии қонунгузори;
- дар қонунгузори граждани ба масъалаи ҳифзи ҳуқуқҳои ғайримолумулкӣ фасли мустақил ҷудо нашудааст, ки тавонад тамоми хусусиятҳои ин падида ро фаро гирад. Ин дар ҳолат, ки он яке аз зерсоҳаи муҳими ҳуқуқи граждани ба шумор меравад. Тавсифи алоҳидаи ин ҳуқуқҳо дақиқиро ба миён оварда, боиси фаъолгардии соҳибҳуқуқ шуда метавонад. Дар ин масъала тавозун байни зерсоҳаҳои ҳуқуқи граждани вайрон гардидаанд. Аз ин нуқтаи назар беҳтар аст агар ҳуқуқҳои ғайримолумулкӣ дар Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун як фасли алоҳида танзим гарданд. Дар он муқаррароти умумӣ ва ҳуқуқҳои ғайримолумулкӣ, ки ҳасти табиӣ ва иҷтимоии шахси воқеиро таъмин мекунад, метавонад пешбинӣ гардад;
- дар муомилоти граждани гирифтани розигии шахси дигар (махсусан падару модар ё дигар шахсон) зиёд ба назар мерасад. Аз ҳамин лиҳоз, бояд дар Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон меъёрҳои мушаххас доир ба шакл ва тартиби гирифтани чунин розигӣ ва оқибати ҳуқуқии он мушаххас гардад;
- дар танзими уҳдадорихое, ки дар натиҷаи расонидани зарар ба миён меоянд, як қатор муҳолифат ва норасоӣҳо мушоҳида мешаванд. Хусусан чунин вазъ дар мавриди ҷавобгарии мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ ва шахсони мансабдор ҷой доранд. Аз ин рӯ, бо дар назар доштани қонунҳои махсус боби дахлдори Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд такмил дода шавад;
- қисми сеюми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон аз лиҳози муқаррар намудани қоидаҳои умумӣ таҳия шудааст, вале мутаассифона таҷрибаи зиёда аз даҳсолаи татбиқи он нишон дод, ки дар қисми моликияти зеҳнӣ он чандон самаранок намебошад. Дар ин муддат санадҳои зиёди меъёрии дорои сатҳи гуногун қабул шудаанд, вале бо сабаби набудани муқаррароти умумӣ баъзан дар фаҳмиш ва татбиқи онҳо мушкилот ба вучуд меояд. Бинобар ин, зарурати такмили қисми сеюми Кодекси граждани дар баҳши моликияти зеҳнӣ пеш омадааст. Дар ҳамин қисми кодекс зарурати муайян намудани хусусиятҳои ба мерос гузаштани корхона, воситаҳои нақлиёт, ҳуқуқҳои истисноӣ, ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ва ғайра, супоришҳои меросгузор ва ҳиссаи ҳатмии меросӣ тибқи қонун ба вучуд омадааст;
- бо сабаби ба вучуд омадани муносибатҳои нави ҷамъиятӣ дар соҳаи манзил тезонидани раванди таҳия ва қабули Кодекси манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- бо мақсади танзими муносибатҳои марбут ба сохтмони манзил бо ҷалби маблағҳои шахсони воқеӣ ҳуқуқӣ ва таъмини манфиатҳои қонунии саҳмгуздорон таҳияи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи шарикӣ ҳиссагӣ дар сохтмони манзили истиқоматӣ».

40. Сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи танзими ҳуқуқии ақди никоҳ ва оила бо мақсади амалӣ намудани муқаррароти моддаи 33 Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз он ҷумла таъмини ҳуқуқи инсон ба ташкили оила, солимии оила, тарбияи фарзандон равона гардидааст. Ҳамзамон, раванди афзоиши қатъи ақди никоҳ дар ҷумҳурӣ, амалӣ гардидани ҳадафҳои сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи ақди никоҳ ва оила халалдор мекунад. Аз ин хотир, мониторинги мунтазами қайд ва қатъи ақди никоҳ, омилҳо ва сабабҳои он, таҳрезии роҳҳои мустақам намудани оила яке аз ҳадафҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ақди никоҳ ва оила мебошад.

41. Сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ақди никоҳ ва оила бо ҷалби васеи ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар бобати мустақам намудани оила амалӣ карда мешавад. Ҷалби мақомоти худфаъолияти ҷамъиятӣ (шӯрои маҳалла, кумитаи маҳалла, кумитаи манзил) дар қори табиғотиву ташвиқотӣ бо мақсади мустақам намудани оила дар назар дошта мешавад.

Бо мақсади танзими фаъолияти миёнаравӣ дар ҳалли низоъҳои дохилиоилавӣ қабули санади қонунгузори дахлдор ба мақсад мувофиқ мебошад.

42. Самтҳои асосии танзими муносибатҳои оилавӣ роҳандозии масъалаҳои зеринро талаб мекунад:

- танзими ҳуқуқи муносибатҳои оилавӣ бо дар назар доштани арзишҳои миллӣ;
- такмили қонунгузори оилавӣ бо дар назар доштани мушкилоти мавҷуда;
- баланд бардоштани масъулияти мақомоти дахлдори давлатӣ, муассисаҳои давлатӣ ва дигар ташкилотҳо баҳри татбиқи пурраи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд»;
- дар самти мустаҳкам кардани оила давра ба давра таъсис додани фонди давлатии таъмини алимент, фонди давлатии манзили истиқоматӣ барои модарони танҳо бо дар назар доштани вазъи иқтисодии кишвар.

43. Бо мақсади тақвияти ҳадафҳои давлати иҷтимоӣ ва такмили асосҳои ҳуқуқи таъмини кафолати давлатии ҳимояи маъҷубон ва кӯдакони ҷиҳуди бепарастормонда қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи васоят ва парасторӣ» мувофиқи мақсад аст.

44. Иқтисоди бозорӣ ва дастгирии бахши хусусӣ, аз ҷумла фаъолияти соҳибкорӣ заминаи асосии пешравии иқтисодиёти ватанӣ ва рушди давлатдорӣ гардида истодааст. Рӯ овардани ҷомеа ба иқтисоди бозорӣ, кафолат додани фаъолияти озоди иқтисодӣ, соҳибкорӣ ва дигар фаъолиятҳои бо қонун манънашуда дар сатҳи конститусионӣ, озодии рақобат ва маҳдудкунии фаъолияти инҳисорӣ, муҳайё намудани фазои ягонаи иқтисодӣ, шомилшавии кишвар ба Созмони Умумиҷаҳонии Савдо, фароҳам овардани фазои мусоиди ҳуқуқӣ ҷиҳати кафолат додани гуногуншаклии моликият, аз ҷумла моликияти хусусӣ омили асосии рушди соҳибкорӣ ва тақомул ёфтани он дар кишвар гаштааст.

45. Дар баробари ислоҳоти гузаронидашуда дар ин бахш анҷом додани корҳои зерин, ки ба рушди фаъолияти соҳибкорӣ заминаи мусоид фароҳам меорад, мувофиқи мақсад аст:

- омӯзиши зарурат ва асоснокии таҳияи Кодекси соҳибкории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таҳияи тартиби пешниҳоди дастгирии давлатӣ ва имтиёзҳо барои истеҳсолкунандагон ва содироткунандагони молу маҳсулоти ватанӣ баҳри воридоти таҷҳизоту технологияҳои нав;
- гузаронидани омӯзиш ва таҳлилҳои илмӣ бо дар назар доштани таҷрибаи давлатҳои пешқадам оид ба пешбинӣ намудани имтиёзҳо ҷиҳати ворид намудани ашёи хом барои рушди фаъолияти соҳибкории истеҳсолӣ;
- такмили қонунгузорӣ дар самти кам кардани санҷишҳои фаъолияти субъектҳои хоҷагидор ва боз ҳам шаффофу содда гардонидани онҳо;
- баланд бардоштани масъулияти Бонки миллии Тоҷикистон ҷиҳати назорати қатъии фаъолияти ташкилотҳои қарзӣ, ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии амонатгузорон, пеш аз ҳама, нигоҳ доштани эътимоди аҳоли ва иҷрои уҳдадориҳои бонкӣ;
- фароҳам овардани шароити ҳуқуқӣ барои рушди босуръати минтақаҳои озоди иқтисодӣ ва ҳудудҳои индустриализатсияи нав;
- рушди инфрасохтори инноватсионӣ – шабакаи интиқоли

технологияҳо, миёнаравҳои технологӣ, системаҳои экспертизаҳо, сертификатсия, стандартизатсия ва аккредитатсия;

- ташаккули муҳити рақобатнок дар истеҳсолот ва бозори мол (кор, хизматрасонӣ);
- кам ва содда намудани низоми иҷозатномадиҳӣ;
- рушди шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ барои маблағгузориҳои лоиҳаҳои муҳим оид ба инкишофи инфрасохтори истеҳсолӣ, аз ҷумла бо иштироки сармоягузорони хориҷӣ;
- бо мақсади рушди фаъолияти соҳибкорӣ такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самтҳои бақайдгирии электронии соҳибкорон, гирифтани иҷозатномаҳо, сертификатҳо ва дигар ҳуҷжатҳои зарурӣ тариқи электронӣ, супоридани ҳисоботҳои электронӣ ба мақомоти андоз, омор ва дигар сохторҳои марбута, фаъл намудани истифодабарии имзои электронӣ, рушди идоракунии электронии корпоративӣ, рушди савдои электронӣ ва ғайраҳо.

46. Дар солҳои истиқлолияти давлатӣ дар кишвар инкишофи танзими давлативу ҳуқуқии фаъолияти сайёҳӣ ва инфрасохтори сайёҳӣ хеле фаъол гардид. Пешрафти хизматрасонии сайёҳӣ, эътироф гардидани соҳаи сайёҳӣ ҳамчун соҳаи афзалиятноки рушди иқтисодии мамлакат, аз ҷудо шудани кишвар ба Созмони Ҷамҳурияҳои Тоҷикистон ва Сайёҳӣ, тақмили қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши ташкилу танзими ҳуқуқиву давлатии фаъолияти сайёҳӣ талаб намуд, ки асосҳои ҳуқуқӣ ва ташкилии сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи сайёҳиро ташкил медиҳанд.
47. Омилҳои, ки ба самаранокии сиёсати ҳуқуқии давлат дар соҳаи сайёҳӣ таъсири манфӣ мерасонанд, дуруст ва самаранок истифода нашудани имкониятҳои мавҷуда дар соҳаи сайёҳӣ ва пурра инкишоф наёфтани инфрасохтори сайёҳӣ, ба стандартҳои байналмилалӣ ҷавобгӯ набудани сифати хизматрасонии сайёҳӣ, нокифоя будани танзими давлатӣ ва дастгирии сайёҳии дохиливу хориҷӣ, паст будани сатҳи сармоягузорию дар соҳаи сайёҳӣ мебошад.
48. Барои ҳалли масъалаҳои ҳуқуқӣ ва рушди соҳаи сайёҳӣ анҷом додани корҳои зерин мувофиқи мақсад аст:
- қабул намудани таснифи ихтисос ва касбҳои соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таваҷҷуҳ ба талаботи бозори меҳнат, омода намудани стандарти касбии кормандони инфрасохтори сайёҳӣ бо дар назар доштани самтҳои нави ихтисосҳои соҳаи сайёҳӣ;
 - мусоидат ба инкишофи пардохти ғайринақдӣ дар низоми савдо ва хизматрасониҳо;
 - дастгирии рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ сайёҳӣ;
 - ташаккули муҳити рақобатнок дар бозори хизматрасониҳои сайёҳӣ;
 - имтиёз додан, мусоидат кардан барои ворид намудани техника ва таҷҳизоти барои рушди сайёҳӣ мусоидаткунанда.
49. Гузариш ба иқтисоди бозорӣ танзими шартномавии муносибатҳои меҳнатиро бемайлони афзун намуд. Муносибатҳои иқтисодии бозорӣ боиси дигаргунии моҳият ва мазмуни муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатӣ, усул, сарчашмаҳо ва принципҳои танзими ҳуқуқии муносибатҳои меҳнатӣ гардид.
50. Дар соҳаи ҳуқуқи меҳнат як қатор мушкилиҳои ҳуқуқӣ низ ҷой доранд, ки барои ҳалли онҳо зарурати анҷом додани корҳои зерин ба мақсад мувофиқ мебошад:
- таҷдиди назар намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи масъалаи будубоши шаҳрвандони хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар иртибот ба фаъолияти меҳнатии онҳо;
 - тадриҷан мутобиқ намудани музди маоши кормандони соҳаҳои бучетӣ ба талаботи шароити зиндагии арзанда ва таҷдиди назар намудани таснифоти тарифии андозаи музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ ва дигар кормандони соҳаҳои бучетӣ;
 - ҷорӣ намудани кумакпулии яқвақтаинаи иҷтимоӣ ҳангоми баромадан ба рухсатии навбатии меҳнатӣ;
 - тақмили заминаҳои ҳуқуқии ҳифзи меҳнат ва таъмини техникаи бехатарӣ;
 - мунтазам ба роҳ мондани индексатсияи музди меҳнат, муайян намудани ҳад ва тартиби индексатсия;
 - батанзимдарории тартиби баррасии тосудии баҳсҳои меҳнатӣ;
 - таҷдиди назар намудани мутобиқати маоши ҳадди ақал ба сабади истеъмоли;
 - пешбинӣ намудани ҷавобгарии интизомии корфармо ва тартиби он;
 - бо мақсади таъмини ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои қонунии муҳочирони меҳнатӣ идома додани тақмили қонунгузорию ва гузариш додани муносибатҳои байналмилалӣ бо давлатҳои қабулкунандагони муҳочирони меҳнатӣ.
51. Дар баробари ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ тағйироти амиқи иҷтимоиву иқтисодӣ дар ҷомеа ба вуқӯъ пайваст ва он таъсири худро ба сатҳи некуаҳволии табақаҳои ниёзманди ҷумҳурий расонид. Дар раванди дигаргунсозӣ ва гузариш ба иқтисоди бозорӣ, ҷумҳурий бо зарурати аз нав дида баромадани усулҳои бунёдии соҳаи сиёсати иҷтимоӣ, маҳз дар соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ ва кафолатҳои иҷтимоӣ дучор омад. Низоми мураббаҳои ҳифзи иҷтимоӣ бо иқтисодии давраи гузариш унсурҳои муҳими рушди иқтисодӣ, устувории иҷтимоӣ ва суботи сиёсӣ мебошад. Марҳалаи кунунии рушди ҷомеа бо мавҷудияти бекории пинҳонӣ, тафриқаи

намоёни вазъи иҷтимоӣ, имконияти то андоза маҳдуди иқтисодии қисми асосии аҳолии дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифаи ислоҳоти низоми ҳифзи иҷтимоии аҳолиро гузошт.

52. Дар соҳаи ҳуқуқи таъминоти иҷтимоӣ анҷом додани чунин корҳо мувофиқи мақсад аст:

- таъмини самаранокии танзими ҳуқуқии муносибатҳои таъминоти иҷтимоӣ бо дар назар доштани мутаносибии байни сабади истеъмоли ва нархҳои воқеии бозорӣ;
- қорӣ намудани механизми таъминоти иҷтимоӣ барои барқарор намудани қобилияти қорӣ ҳангоми ба руҳсатии меҳнати баромадани қорманд;
- амалигардонии рушди низоми ғайридавлатии таъминоти нафақа бо дастгирии бевосита ва назорати доимии давлатӣ;
- таҳия ва қорӣ намудани механизмҳои амалии суғуртаи ҳатмии тиббӣ ва рушди тадбирҳои оммавӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- бунёд ва қорӣ намудани низоми «равзанаи ягона» дар раванди бақайдгирӣ ва бурдани шаклҳои алоҳидаи ҳифзи иҷтимоӣ, таҳия ва қорӣ намудани механизмҳои муносиби маблағгузори таъминоти иҷтимоӣ;
- аз байн бурдани маҳдудиятҳои ҳангоми пардохти нафақапулиҳои суғуртавӣ (меҳнати), қорӣ намудани механизмҳои озодона ихтиёрдорӣ намудани андӯшти нафақавӣ, мероси нафақа аз қониби шахси нафақагир;
- ҳифзи иҷтимоии оилаҳо ва кӯдакони дар вазъи мушкили ҳаёти қарордошта тавассути пешниҳоди кумакҳои унвонии иҷтимоӣ ва хизматрасонии иҷтимоӣ дар асоси арзёбии дараҷаи ниёзмандӣ, таҳия ва қорӣ намудани стандартҳои минималии хизматрасониҳои иҷтимоӣ;
- бо мақсади беҳтар намудани вазъи иҷтимоии заноне, ки дар руҳсатии нигоҳубини кудак қарор доранд, таҷдиди назар намудани андозаи кумакпули вобаста ба нигоҳубини кӯдак;
- ба таври дахлдор ба роҳ мондани хизматрасонии таълимӣ ва тиббии ройгон ба қишри камбизоати аҳоли.

53. Айни замон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи муҳофизатии граждани, ки адолати судиро оид ба парвандаҳои граждани, дастрасии он, сари вақт, муносиб ва самаранок ҳимоя гардидани ҳуқуқ ва озодии шахсият, манфиати қома ва давлатро дар бештари мавридҳои таъмин менамояд, амал мекунад. Ҳуқуқи муҳофизатии граждани амалқунанда ба принципҳои конституционии мубоҳисавӣ, баробарҳуқуқии тарафҳо, диспозитивӣ ва ошкоро будани баррасии парвандаҳои граждани дар суд асосан мутобиқ буда, меъёрҳои он ҷавобгӯи талаботи стандартҳои байналмилалӣ муҳокимаи одилонаи судӣ мебошад.

54. Ҳамзамон, дар самти рушди ҳуқуқи муҳофизатии граждани анҷом додани корҳои зерин мувофиқи мақсад аст:

- муайян намудани роҳҳои беҳтар кардани таъмини саривақтӣ, матлуб ва самаранок анҷом додани адолати судӣ оид ба парвандаҳои граждани, ҳамзамон дастрасии адолати судӣ оид ба парвандаҳои граждани ба мақсади воқеан амалӣ гаштани ҳуқуқи конституционии ҳар кас ба ҳимояи судӣ;
- тавсеаи амалии принципҳои мубоҳисавӣ, диспозитивӣ, ошкоро будани муҳокимаи адолати судӣ оид ба парвандаҳои граждани, ҳамчунин барқарор намудани принципи бефосилагии муҳокимаи судии парвандаҳои граждани;
- мушаххасгардонии давраи омодагории парвандаи граждани ба муҳокимаи судӣ тавассути пешбини намудани мӯҳлати ҷудоғонаи давраи зикршуда, тақмили раванди пешниҳоди далелҳо ва мубодилаи ҳуҷжатҳои мубоҳисавӣ;
- рушди институти муҳокимаи судӣ дар суди марҳилаи назоратӣ бо роҳи таҷдиди назар намудани мӯҳлатҳо, ихтисори зинаҳои давраи мазкур, инчунин маҳдуд кардани асосҳои бекор кардани санадҳои судӣ;
- бо мақсади таъмини шаффофияти муҳофизатии судии граждани ва бо дар назар доштани таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ тақмили қонунгузори вобаста ба дастрасӣ ба маълумот дар бораи фаъолияти судҳо;
- пешбини намудани медиатсия ҳамчун шакли баррасӣ ва ҳал намудани баҳсҳои хусусии ҳуқуқӣ ва тақмили муҳокимаи судии ҳамаҷӣ;

- такмили давраи истеҳсолоти иҷро бо роҳи таҷдиди назар намудани воситаҳои таъмини иҷрои санадҳои судӣ тавассути ҷавобгарии маъмури ва ҷиноятӣ, баргараф намудани номувофиқати байни меъёрҳои ҳуқуқи моддӣ ва танзимкунандаи истеҳсолоти иҷро.
55. Тибқи Кодекси муурофиявии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон муурофияи ҷиноятӣ дар асоси эътирофи принципҳои ҳимояи судӣ, эҳтимолияти бегуноҳӣ, мувоҳиса ва баробарии тарафҳо, ошкоро будани муҳокимаи судӣ ва дигарҳо ба роҳ монда шудааст. Муурофияи ҷиноятӣ аз муурофияи айбдоркунӣ ба муурофияи мувоҳисавӣ табдил дода шуд. Муурофияи ҷиноятӣ чун тарзи маъруфи ҳифзи ҳуқуқи инсон аз таҷовузҳои ҷинояткорона ва аз ғайриқонунӣ маҳдуд намудани ҳуқуқ ва таъқиби беасос оид ба парвандаи ҷиноятӣ эътироф шуда, баҳри таъмин намудани адолат равона карда шудааст. Чунин фаҳмиши муурофияи ҷиноятӣ ғояи асосӣ буда, дурнамои рушди сиёсати ҳуқуқи давлатро дар ҷодаи адлияи ҷиноятӣ ифода менамояд.
56. Муносибати байниҳамдигарии шахсият бо давлат аз ҳаллу фасли одилонаи парвандаҳо аз ҷониби мақомоти тафтишотӣ ва судӣ вобастагӣ дорад. Стандарти муҳокимаи одилонаи парвандаҳои ҷиноятиро маҳз қонунгузори муурофиявии ҷиноятӣ пешбинӣ менамояд, ки бинобар рӯзафзун будани талаботи инсон бояд мунтазам такмил ёбад.
57. Бо таъмин намудани муурофияи одилонаи судӣ оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ корҳои зерин бояд пеш бурда шавад:
- моҳияти консепсияи сиёсати ҳуқуқӣ то шуури ҳар як шахрванд расонида шавад. Муҳим аст, ки мазмуни муурофияи ҷиноятӣ ҳамчун тарзи маъруфи ҳифзи ҳуқуқи инсон аз таҷовузҳои ҷинояткорона ва аз ғайриқонунӣ маҳдуд намудани ҳуқуқ ва таъқиби беасос оид ба парвандаи ҷиноятӣ дарку талқин карда шавад. Мақсади чунин муурофия таъмин намудани адолати ҳуқуқӣ ва субот (оромӣ) мебошад;
 - инкишофи ҳуқуқи муурофияи ҷиноятӣ бар асоси ғояҳои конститусионии муурофияи ҷиноятӣ, стандартҳои муҳокимаи одилонаи судӣ, вобаста ба талаботи ҳаёт, амалия ва имконияти давлат бояд сурат гирад;
 - механизм ва тартиби муурофиявии иҷрои муқаррароти конститусионӣ ва стандартҳои байналмилалӣ муҳокимаи одилонаи судӣ ҳаматарафа ва мукамал таҳия ва амалӣ карда шавад (аз ҷумла, ёрии ҳуқуқӣ, гарав, ба тафтишоти иловагӣ баргардонидани парванда аз давраи муҳокимаи судӣ, тартиби баррасии судии шикоят аз қарори прокурор ё тартиби ба тариқи кассатсионӣ баррасӣ намудани шикоят аз болои татбиқи ҳабси пешакӣ ва ғайра);
 - арзиши олий эътироф шудани инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ, афзалияти он ҳангоми таҳияи қонунгузорӣ оид ба муқаррар намудани мақоми муурофиявии ҷабрдида ва гумонбар ба инобат гирифта шудааст, вале механизми амалӣ намудани он тавассути тартиботи муурофиявӣ мукамал нашудааст. Бо дар назар доштани мақсади муурофияи ҷиноятӣ, яъне таъмин намудани адолати судӣ, таъмин намудани тавозуни манфиати шахс ва давлат, бо ба инобат гирифтани қадру қимати инсон, аҳволи бади ҷабрдида, имконияти бахшидани гуноҳи ҳамдигар дар муурофияи ҷиноятӣ бояд тарҳи барномаҳои раво дониста шаванд, ки баҳри барқарор намудани адолат, ҳуқуқ ва манфиатҳои поймолгашта равона шуда бошад. Ба маънои дигар, адолати судӣ характери ҷазодиханда не, балки тарбиявӣ барқароркунанда гирад. Мақсади асосии адлияи барқароркунанда ин аст, ки гунаҳгор дар он уҳдадор мешавад, ки зарари ба ҷабрдида расонидаро ба роҳи қонунӣ ҷуброн намояд ва давлат ба он мусоидат кунад. Бинобар ин, дар самти адлияи ҷиноятӣ барномаи воҳӯрии ҷабрдидаву гумонбаршаванда, оштии бо ҷабрдида, ҷуброни зарари ҷабрдида, иваз шудани ҷазои маҳруми аз озодӣ ба намудҳои дигари ҷазо, татбиқи барномаи табobati майзадагӣ ва ё нашъамандӣ бар ивази таъқиби ҷиноятӣ, истифодаи чораҳои ҳавасмандгардонии мусоидату ёри ба муурофияи ҷиноятӣ васеъ истифода карда шаванд;
 - низоми қонуният дар муурофияи ҷиноятӣ бояд риоя карда шавад. Ин ба мақомот ва шахсони мансабдор ва ҳам ба дигар иштирокчиёни муурофияи дахл дорад, дар акси ҳол муурофия (тартиботи дахлдори ҳуқуқӣ) маънои худро гум менамояд. Аз ин рӯ, қоидаи беэтибор донистани натиҷаҳои амалҳои ғайриқонунӣ, истисно намудани далелҳои ғайриқонунӣ таҳия ва ба Кодекси муурофияи ҷиноятӣ ворид карда шуда, ҷавобгарии муурофиявии иштирокчиён амалӣ карда шавад;
 - ба фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ, ҳамчун фаъолияти муҳими мусоидаткунанда ба муурофияи ҷиноятӣ, ки пинҳонӣ ва яктарафа анҷом меёбад, муносибат намуда, дар оянда ҷанбаҳои муурофиявии ин фаъолият коркард шуда, натиҷаи онро тибқи қоидаи далеловарӣ бо

қонунгузорӣ ба расмият мебарорад, ки дар муруфияи ҷиноятӣ мавриди истифода қарор дода шавад;

- аз давраи муҳокимаи судӣ баргардонидани парвандаи ҷиноятӣ ба тафтиши иловагӣ ба принципи ҳимояи судӣ, ҳуқуқ ба муҳокимаи одилонаи судӣ, ҳуқуқи маҳкум шудан бидуни мавқуфгузориҳои беасос муҳолифат мекунад ва ин муқаррарот бояд таҷдиди назар карда шавад;
- ғаълонокии принципҳои озодӣ ва ихтиёрӣ дар муруфияи ҷиноятӣ густариш дода шавад. Вобаста ба ин, институтҳои соҳаи ҳуқуқи муруфияи ҷиноятӣ такмил дода шаванд. Аз ҷумла, теъдоди ҷиноятҳои, ки ба тартиби хусусӣ тафтиш карда мешаванд, бояд зиёд шуда, муҳокимаву баррасии он танҳо аз ҷониби суд ба амал бароварда шавад;
- истифодабарии рӯёнидани зараре, ки дар натиҷаи амали ғайриқонунии суд ва мақомоти таъқиб ба шахс расонида шудааст, ҳамчун кафолати амали дуруст ва қонунии давлат баррасӣ карда шавад;
- хусусиятҳои пешбурди парвандаҳои ҷиноятӣ нисбат ба доираи муайяни шахсони мансабдор омода карда шавад;
- бо дар назар доштани мансубият ва қобили қабул будани далелҳои барои тафтиши парвандаи ҷиноятӣ ҷамъоварда, гузаронидани экспертиза аз ҷониби мақомоти дар як вақт таҳқиқ ва тафтиши пешакиро амаликунанда таҷдиди назар карда шавад.

5. СИЁСАТИ ҲУҚУҚӢ ДАР СОҲАИ РУШДИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚӢ, ТАРҒИБУ ТАШВИҚИ ҲУҚУҚӢ ВА ЁРИИ ҲУҚУҚӢ

58. Баланд бардоштани сатҳи маърифат ва шуури ҳуқуқии аҳоли, таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон яке аз самтҳои муҳими сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон махсуб мешавад ва ҳамчун ғаълолияти мақомоти давлатӣ, муассисаҳо, ташкилотҳои ҷамъиятию сиёсӣ, шаҳрвандон оид ба муайян намудани мақсадҳо, вазифаҳо, афзалиятҳо, воситаҳо, шаклҳои тарбияи ҳуқуқӣ баромад намуда, тавассути таъмини сатҳи баланди маърифати ҳуқуқӣ, тарғиби ҳуқуқӣ, инкишофи илми ҳуқуқшиносӣ ва тарбияи кадрҳои ҳуқуқшиносони касбӣ амалӣ мешавад.
59. Тарбияи ҳуқуқӣ ҷузъи ҷудонашавандаи сиёсати тарбиявии давлат буда, дар робита бо тарбияи сиёсӣ, ахлоқӣ, меҳнатӣ, эстетикӣ ва намудҳои дигар тарбияи инсон бояд анҷом дода шавад. Ташаккули инсонии комил истифодаи якҷояи ҳамаи намудҳои тарбияро талаб мекунад. Тарбияи ҳуқуқӣ бо дар назар доштани арзишҳои ахлоқӣ, фарҳанги миллӣ, мероси таърихӣ, одату арзишҳои миллӣ ба амал бароварда мешавад.
60. Сиёсати ҳуқуқӣ дар соҳаи таълими ҳуқуқӣ ҳалли вазифаҳои зеринро пешбинӣ менамояд: тарбияи кадрҳои ҳуқуқшиносӣ касбии баландсатҳӣ, ки барои ғаълолияти ҳуқуқӣ дар шароити вусъати равоити байналмилалӣ омода мебошанд, такмили сиёсати таҳсилот дар соҳаи тарбияи кадрҳои ҳуқуқшинос, баланд намудани сатҳи донишмӯзии ҳуқуқи байналмилалӣ бо дар назар доштани дурнамои ҳалли бахшҳои ҳуқуқӣ дар судҳои байналмилалӣ, такмили таҳассус пас аз гирифтани таҳсилоти олиии касбии ҳуқуқшиносӣ, омода намудани кадрҳои дорои донишҳои махсуси иттилоотӣ дар шароити васеъ шудани иттилои ҳуқуқӣ, таҳдидҳо ба амнияти иттилоотии ҷумҳурӣ, тарбияи кадрҳои нави ҳуқуқшиносон, ки барои қор дар шароити роҳандозии ҳукумати электронӣ, истифодаи технологияҳои иттилоотӣ дар амалияи ҳуқуқшиносӣ омодаанд, мустақкам намудани унсурҳои иттилоотӣ ва технологияи сиёсати таҳсилот бо дар назар доштани ворид шудани технологияҳои иттилоотӣ дар амалияи ҳуқуқшиносӣ, аз ҷумла ҷорӣ намудани маҳзани иттилоотии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва ҳуҷжатҳои ҳуқуқӣ, иттилоъгардонии ғаълолияти судӣ, тафтишотӣ, муруфиявӣ, оперативӣ-ҷустуҷӯӣ, иттилои ҳуқуқӣ дар соҳаи мубориза бо ҷинояткорӣ.
61. Сатҳи баланди маърифати ҳуқуқии шаҳрванд, ки бевосита аз сифат ва дастрасии иттилооти ҳуқуқӣ вобаста мебошад, метавонад ба боло рафтани эътиром нисбат ба қонун ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқӣ ҳамчун воситаи асосӣ ва калидии батанзимдарории муносибатҳои ҷамъиятӣ, паст шудани сатҳи нигилизми ҳуқуқӣ, инчунин дар ботини шахс ба вучуд овардани эътиқод ба рафтори ҳуқуқӣ, ташаккули масъулият оид ба итоат кардан ба муқаррароти

санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мусоидат намояд ва шаҳрванд худро дар ҷомеа комилан озод ва беҳатар эҳсос намояд.

62. Барои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли андешидани чораҳои зерин мувофиқи мақсад аст:
- ҷоннок кардани корҳои тарғиб ва ташвиқи ҳуқуқӣ дар асоси ҳамроҳангсозии фаъолияти тамоми субъектони тарғиб ва ташвиқи ҳуқуқӣ;
 - таъмини мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, бахусус мақомоти ҳифзи ҳуқуқ бо нашрияи расмӣ иттилоотӣ-ҳуқуқӣ;
 - ба таври васеъ ба аҳоли дастрас намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва тағйири иловаҳо ба онҳо;
 - таъсис додани сомонӣ ягонаи милли бо ҷойгир кардани тамоми санадҳои меъёрии ҳуқуқии хусусияти умумихатмидоштаи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - такмил додани механизми коркарди муроҷиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳамчун унсурҳои муҳими баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳоли дар асоси ворид кардани дастовардҳои нави илму технология, пурзӯр кардани назорати ҷамъиятӣ.
63. Яке аз омилҳои босамар амалӣ гаштани сиёсати ҳуқуқии давлат ва баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии аҳоли ин инкишоф додани илми ҳуқуқшиносӣ дар давлат мебошад. Пояи қонунгузорӣ ва сиёсати ҳуқуқии кишварро тадқиқотҳои илмӣ ташкил медиҳанд, ки дар онҳо масоили гуногуни доғи рӯз ҳамҷониба таҳлилу таҳқиқ мешаванд, ҷанбаҳои гуногуни он, аз ҷумла қонуниятҳои рушди онҳо ошкор гардида, таҷрибаи давлатҳои дигар, таҷрибаи таърихӣ ҳуқуқии давлатдорӣ тоҷикон омӯхта мешаванд. Таъсиси институти илмӣ-тадқиқотӣ оид ба давлат ва ҳуқуқ дар сохтори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди соҳаи ҳуқуқ имконият фароҳам оварда, метавонад таъҷири бузурги илмӣ сиёсати давлатӣ дар соҳаҳои гуногуни фаъолият гашта, сабаби боло рафтани обрӯю эътибори кишвар, такмили қонунҳо, рушди таҷрибаи илмӣ амалии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ гардад ва дар мӯҳлати кӯтоҳ инчунин норасоии кадрӣ илмӣ кишварро дар соҳаи илмҳои ҳуқуқшиносӣ кам намояд.
64. Бо мақсади мутобиқу муносибгардонии фаъолияти муассисаҳои такмили ихтисоси кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ муттаҳид намудани онҳо ба муассисаи ягонаи марказонидашуда ва доимоамалкунанда ба роҳ монда шавад.
65. Яке аз унсурҳои асосӣ ва калидии раванди болоравии фарҳанги ҳуқуқӣ ин тарғиботи ҳуқуқӣ мебошад. Тарғиботи ҳуқуқӣ раванди мақсаднок ва идорашаванда мебошад, ки амалишавии бомуваффақияти он таъминоти пурқуввати иттилоотиро талаб менамояд. Тарғиботи ҳуқуқӣ ҳамон вақт самаранок буда, натиҷаи интизоршавандаро ба вуҷуд оварда метавонад, ки агар субъектони тарғиботи ҳуқуқӣ бо тағйироти иҷтимоӣ-ҳуқуқӣ, ки дар ҷомеа рух додаанд ба хубӣ огоҳ бошанд. Дар корҳои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон ва тарғиботи ҳуқуқӣ, воситаҳои ахбори омма мавқеи хоса дошта, аз имкониятҳои он бояд ба таври васеъ истифода бурда шавад.
66. Заминаи асосӣ ба роҳ мондан ва ташаккул додани низоми давлатии ёрии ҳуқуқӣ ба аҳоли Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, ки дар он Тоҷикистон ҳамчун давлати ҳуқуқбунёд эълон гардида, инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ арзиши олии эътироф шуда, ёрии ҳуқуқӣ дар тамоми марҳилаҳои тафтишот ва муроғиати судӣ кафолат дода мешавад. Дар баробари кафолати ҳимояи судӣ, ки дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мустақкам гардидааст, дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ҳуқуқҳои шаҳрвандонро оид ба ёрии ҳуқуқии ройгон пешбинӣ менамоянд.
67. Муҳим будани масъалаи рушди ёрии ҳуқуқии ройгон дар Концепсияи расонидани ёрии ҳуқуқии ройгон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 июли соли 2015 дарҷ гардидааст. Концепсияи мазкур таҷрибакунонӣ ва таҳияи низоми идоракунонӣ доир ба расонидани ёрии ҳуқуқии ройгон ва ҷорӣ намудани намунаҳои (моделҳои) мухталифи ёрии ҳуқуқии ройгонро пешбинӣ менамояд. Бо дар назар доштани натиҷаҳои таҷрибакунонӣ ва таъмини дастрасии аҳоли, аз ҷумла қишри осебпазири ҷомеа ба адолати судӣ дар ҳамаи шаҳру ноҳияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис додани бюроҳои давлатии ҳуқуқӣ зарур аст. Ёрии ҳуқуқии ройгони дуҷумдараҷа аз тартиб

додани ҳуҷҷатҳои мурофиавӣ, ҳимоя аз таъқиби ҷиноятӣ, намояндагии шаҳрвандон дар судҳо ва дигар мақомоти давлатӣ иборат мебошад.

68. Андешидани чораҳои муассир барои дар амал татбиқ гардидани талаботи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кодекси мурофиавии ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ёрии ҳуқуқии дуҷумдараҷаи ройгон яке аз афзалиятҳои давлат ва Ҳукумати ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад. Таҳлили омӯзишҳо собит намуданд, ки ба роҳ мондани ёрии ҳуқуқии дуҷумдараҷа дар тамоми давлатҳои ҷаҳон, ҳатто дар кишварҳои аз ҷиҳати иқтисодӣ пешрафта ва тараққиёфта низ мушкilotу муаммоҳои зиёд дорад. Чунки ба ин самт аз ҳисоби буҷети давлат бояд маблағҳои зиёд равона карда шаванд. Аз ин лиҳоз, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаккули низоми расонидани ёрии ҳуқуқии дуҷумдараҷа бояд зина ба зина амалӣ карда шуда, сараввал дар доираи мурофиавӣ ҷиноятӣ ва сипас бо дар назар доштани рушди иқтисоди миллӣ, дар дигар соҳаҳои ҳуқуқҳои мурофиавӣ низ ба роҳ монда шавад.

6. СИЁСАТИ ҲУҚУҚИИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

69. Истиқлолияти давлатӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намуд, ки ҳамчун субъекти комилҳуқуқӣ байналмилалӣ дар ҷомеаи ҷаҳонӣ муаррифӣ гардида, узви Созмони Милали Муттаҳид, Созмони Умумиҷаҳонӣи Савдо ва беш аз 50 созмонҳои байналмилалию минтақавӣ пазируфта шавад.

70. Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи санадҳои ҳуқуқӣ байналмилалии эътирофнамуда сиёсати ҳуқуқии хоричӣ худро дар асоси меъёру принципҳои умумиэътирофшудаи ҳуқуқӣ байналмилалӣ бо ҳадаф ва манфиатҳои миллии зерин муайян ва амалӣ менамояд:

- ҳимоя ва таҳкими Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон ва таъмини амнияти миллии он дар арсаи байналмилалӣ;
- эҷоди ҳусни ҳамҷаворӣ ва амниятӣ дар тӯли марзҳои кишвар;
- инкишофи муносибатҳои боварӣ, дӯстӣ ва ҳамкорӣ бо тамоми кишварҳои олам дар асоси манфиатҳои мутақобила;
- фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва тадриҷан баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум, таъмини амнияти иқтисодии кишвар;
- таъмини истиқлолияти энергетикӣи Тоҷикистон, дастбӯшудан ба амнияти озуқаворӣ ва аз бунбасти коммуникатсионӣ раҳой бахшидани кишвар тавассути ба роҳ мондани ҳамкориҳои байналмилалӣ;
- таъмин ва ҳифзи ҳуқуқу озодиҳо, эътибор ва манфиатҳои шаҳрвандони Тоҷикистон дар хоричи кишвар;
- тақвияти шинохти мусбати Тоҷикистон дар ҷаҳон ба ҳайси давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ;
- мусоидат ба фаъолияти созанда ва қонунии ҷамъиятҳои тоҷикон ва ҳамватанон дар кишварҳои дигар.

71. Яке аз дастовардҳои бузурги Тоҷикистон дар замони соҳибистиқлолӣ ин ташаккул ва татбиқи сиёсати хоричӣ, ки меҳвари онро сиёсати «дарҳои кушода» ташкил медиҳад, ба шумор меравад, ки бо шарофати ҷунин сиёсати хоричӣ, Тоҷикистон марҳила ба марҳила дар арсаи байналмилалӣ мавқеи шоистаи худро пайдо намуда, муносибат ва ҳамкориҳои гуногунро бо кишварҳои дунё, созмонҳои байналмилаливу минтақавӣ ва ниҳодҳои байналмилалӣ ба роҳ мондааст.

72. Сиёсати ҳуқуқии кишвар роҳандозии ҷунин сиёсати хоричиро пешбинӣ менамояд, ки он ба мутобиқ намудани рушди давлати Тоҷикистон ба равандҳои тавсеаёбандаи ҳамгирӣ, минтақавишавӣ ва ҷаҳонишавӣ мусоидат намояд, имкониятҳои муносиби навро ҷиҳати пешгирӣ ва рафъи таҳдиду хатарҳои имконнопазир ва амнияти миллии он фароҳам оварад, заминаҳои мусоидро барои татбиқи пайгиронаи манфиатҳои миллӣ дар асоси воқеъбинӣ ва мугавозӣ таъмин намояд.

73. Сиёсати хориҷии Тоҷикистон ба эҳтироми бечунучарои ҳуқуқи байналмилалӣ асос ёфта, чиҳати ноил шудан ба ҳадаф ва манфиатҳои миллӣ равона гардида, ба роҳ мондани муносибатҳои дӯстона ва мутақобилан судмандро бо кишварҳои дунё, созмонҳои байналмилалию минтақавӣ тақозо менамояд. Бо чунин дар назар доштан самтҳои афзалияти сиёсати хориҷии Тоҷикистонро дипломатияи дучониба, бисёрҷониба, иқтисодӣ, ҳамкорӣ дар соҳаи об, фарҳангӣ, башардӯстона ва иттилоотӣ ташкил медиҳад.

74. Иштирофи байни меъёрҳои ҳуқуқи миллӣ ва ҳуқуқи байналмилалӣ, таҳдидҳои иқтисодиву иҷтимоӣ, низоъҳои байналмилалӣ, паҳнгардии силоҳи ядрӣ, кимиёвӣ ва биологӣ, терроризми байналмилалӣ, ифротгарӣ, ҷудоихоҳӣ, ҷиноятҳои муташаккили фаромиллӣ, номуқаммалии кафолати амнияти ҷаҳониву минтақавӣ, номувофиқатҳои манфиатҳои кишварҳои абарқудрат, дастбеш намудани ҳалли муҳолифатҳои байни кишварҳо, бархурди тамаддунҳо, ҳал нагаштани баҳсҳои марбут ба об дар сатҳи минтақа ва ҷаҳон, эҳтиром нагузоштан ба демократия ва поймолгардии ҳуқуқи инсон ба самаранокии сиёсати ҳуқуқи байналмилалӣ таъсири манфӣ мерасонанд.

75. Барои таҳкими сиёсати байналмилалии ҳуқуқии кишвар дар марҳилаи имрӯза бо дар назар доштани манфиатҳои хусусиятҳои фарҳангӣ-таърихӣ ва маънавия-ахлоқии миллӣ зарур аст:

- муайян намудани вазъи воқеии қонунгузориҳои миллӣ дар таносуб бо раванди инкишофи муносибатҳои ҳуқуқи байналмилалии оммавӣ ва хусусӣ;
- таҳлили мунтазами дақиқ ва бартарафсозии муҳолифатҳои қонунгузориҳои миллӣ бо санадҳои ҳуқуқи байналмилалии эътирофнамудаи Тоҷикистон;
- истифодаи васеъ аз ҳуқуқи изҳори тавзеҳот ва шаклҳои он дар ҷараёни ифодаи ризоият ба бастании шартномаҳои байналмилалии бисёрҷониба, махсусан дар соҳаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ;
- ба миён овардани муҳити солими рақобатпазири ширкатҳои миллӣ дар амалисозии фаъолияти иқтисодии хориҷӣ тавассути ташкили ширкатҳои фаромиллии Тоҷикистон дар соҳаи энергетика ва таъминоти оби нӯшокӣ;
- вусъати муносибатҳои ҳуқуқи байналмилалӣ бо тавачҷуҳ ба манфиатҳои ва хатарҳои якҷояшавии иқтисодӣ ҷаҳонӣ дар ҳамбастагӣ бо ҳамкориҳои минтақавӣ ва байниминтақавӣ, собит нигоҳ доштани ҳуввият, худшиносӣ ва ҳудодоҳии миллӣ;
- густариш додани ҳамкориҳои судманд ва мутақобилаи дучониба ва бисёрҷониба дар баҳши истифодаи захираҳои обӣ, аз ҷумла, татбиқи намудани муқаррароти қатъномаи Маҷмааи умумии Созмони Миллалӣ Муттаҳид оид ба Даҳсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028»;
- мусоидат ба таъсис додан ва ворид шудан ба ҳамгироии нави иқтисодӣ бо мақсади таъсиси бозори ягона, ҳаракати озодонаи одамон, таҳвили озоди мол, қор ва хизматрасонӣ;
- густариш додани ҳамкориҳои байналмилалии ҳуқуқии дучониба ва бисёрҷониба дар баҳши муқовимат бо ҳуқуқвайронкуниҳои байналмилалӣ, аз ҷумла терроризми байналмилалӣ, ифротгарӣ, ҷудоихоҳӣ, ҷиноятҳои муташаккили фаромиллӣ ва ғайра;
- такмил додани фаъолияти муассисаҳои консулӣ дар кишварҳои хориҷӣ, аз ҷумла агенти консулӣ дар фурудгоҳҳо ва истгоҳҳои роҳи оҳани кишварҳои, ки дар онҳо ё ҳамсоғии онҳо низоъҳои мусаллаҳона ҷараён доранд бо мақсади пешгирии намудани шомилшавии шаҳрвандони кишвар ба гурӯҳҳои тундрав;
- густариш додани ҳамкориҳои байналмилалӣ бо Агентии Байналмилалии Нерӯи Атомӣ, Иттиҳоди Аврупо ва созмонҳои дигари байналмилалӣ баҳри бартараф намудани мушкилоти муҳити зист, аз ҷумла безараргардонӣ ва маҳви партовҳои радиоактивӣ дар ҳудуди кишвар;
- густариш додани ҳамкориҳои байналмилалии ҳуқуқии дучониба ва бисёрҷониба оид ба масъалаҳои тағйирёбии иқлим, аз ҷумла пешгирии намудани обшавии пиряхҳои кишвар;
- густариш додани ҳамкориҳои байналмилалӣ-ҳуқуқӣ дар соҳаи муҳоҷирати меҳнатӣ бо дар назар доштани ҳифзи ҳуқуқи муҳоҷирони тоҷик дар кишварҳои хориҷӣ.

7. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

76. Пурра амалӣ гардидани Концепсия андешидани чораҳои ташкилӣ, техникӣ, моддӣ, молиявӣ, ҳуқуқӣ, иттилоотӣ, ҳамчунин иштироки фаъолонаи мақомоти давлатӣ, ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва шаҳрвандонро талаб мекунад.
77. Концепсияи мазкур тавассути таҳияи нақшаи чорабиниҳо барои ҳар ду сол амалӣ мегардад.
78. Маблағгузори Концепсия аз ҳисоби маблағҳои буҷети давлатӣ, инчунин дигар маблағҳои ғайрибуҷетӣ, грантҳо ва сарчашмаҳои иловагӣ, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, амалӣ мегардад.
79. Дар рафти пурра амалӣ гардидани Концепсия ба даст овардани натиҷаҳои зерин дар назар дошта мешаванд:
- рушди ҳаёти ҳуқуқии ҷомеа дар иртибот бо талаботи нави ҷомеа ва равандҳои инкишофи ҳуқуқӣ дар ҷаҳони мутамаддин;
 - инкишофи ҳамаи унсурҳои низоми ҳуқуқии Тоҷикистон – соҳаҳои ҳуқуқ ва институтҳои ҳуқуқ, қонунгузорӣ ва мурағабсозии он, ҳуқуқэҷодкунӣ, амалисозӣ, татбиқ ва тафсири ҳуқуқ, илми ҳуқуқшиносӣ, муносибатҳои ҳуқуқӣ, тарбияи ҳуқуқӣ, шуурнокии ҳуқуқӣ, фарҳанги ҳуқуқӣ;
 - таҳкими асосҳои миллии низоми ҳуқуқии Тоҷикистон, аз ҷумла истифодаи васеи арзишҳои фарҳанги ҳуқуқии миллий;
 - тақмили асосҳои ташкилии низоми ҳуқуқии Тоҷикистон дар иртибот бо инкишофи соҳаҳо ва институтҳои анъанавии ташаккули инкишофи соҳаҳо ва институтҳои нави ҳуқуқ дар шароити тағйирёбии талаботи танзими ҳуқуқии муносибатҳои ҷамъиятӣ;
 - тақмили қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таваҷҷуҳ ба рушди устувори ҷомеа, таҳкими истиқлолияти давлат, идоракунии давлатӣ, инкишофи ҳаёти ҳуқуқӣ, ворид гаштани Тоҷикистон ба фазои ҳуқуқии минтақавӣ ва байналмилалӣ;
 - таҳкими пояҳои давлатдорӣ миллий, асосҳои ҳуқуқии идоракунии давлатӣ, сиёсати кадрӣ, фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ, татбиқ ва тафсири ҳуқуқ, фаъолияти судҳо, мақомоти адлия ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, фаъолият дар соҳаи таълиму тарбияи ҳуқуқӣ;
 - тақмили тарзҳо, воситаҳо ва усулҳои танзими ҳуқуқӣ бо дар назар доштани рушди муносибатҳои ҳуқуқии давлатӣ ва хусусӣ, вазъи ҳуқуқии шахс, озодии фаъолияти иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ, эҷодӣ, илмӣ;
 - таҳкими кафолатҳои ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ва механизми ҳуқуқии ҳифзи онҳо, таҳкими қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ;
 - омӯзиши зарурати таъсис додани институти илмӣ-тадқиқотӣ оид ба давлат ва ҳуқуқ дар сохтори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқӣ ва шуурнокии ҳуқуқии аҳоли, сифати таълиму тарбияи ҳуқуқӣ, рушди фарҳанги ҳуқуқии ҷомеа.
80. Татбиқи Концепсия ба зиммаи мақомоти ҳокимияти давлатӣ, аз ҷумла ба мақомоти судии ҷумҳурӣ, вазоратҳои адлия, кишоварзӣ, корҳои дохилӣ, корҳои хориҷӣ, маориф ва илм, меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли, молия, рушди иқтисод ва савдо, саноат ва технологияҳои нав, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти андоз ва гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон, Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар мақомоти давлатӣ воғузор карда мешавад.